

Kokous 2018-06-06

AIKA: 6.6.2018 klo 14-16

PAIKKA: Kansalliskirjasto, Fabianian kokoushuone, Yliopistonkatu 1, 2.krs

Muistio

Läsnä:

- Susanna Aakko, HelMet-kirjastot
- Ari Ahlqvist, Kansalliskirjasto (pj.)
- Matias Frosterus, Kansalliskirjasto
- Tomas Högvåg, Open Library Solutions Finland
- Aatu Nykänen, Kansalliskirjasto
- Anu Tarvainen, Axiell Finland
- Miika Vacker, Mikro-Väylä
- Tanja Vienonen, Kansalliskirjasto (siht.)

1 Kokouksen avaus

Puheenjohtajan sijaisena kokouksessa toiminut Ari Ahlqvist avasi kokouksen kello 14.00.

2 Edellisen kokouksen pöytäkirjan tarkistaminen

Korjataan kohta: "Alaikäraja (milloin tarvitaan huoltajan lupa kirjastokortin saamiseen) ollaan laissa laskemassa 13 vuoteen, mutta esimerkiksi HelMetissä ei ainakaan toistaiseksi olla laskemassa alaikärajaa."

Muotoon: "EU-tietosuoja-asetuksen tietosuojayhteiskunnan palveluihin liittyvässä lapsen suostumuksessa vähimmäisikäraja on laskettu 13 vuoteen, mutta kirjastossa kuitenkin käytetään Suomen lain mukaista rikosoikeudellisen vastuunalaisuuden alkua, 15:tä vuotta esim. kirjastokortin saamiseen ilman huoltajan suostumusta."

Edellisen KATVE-kokouksen [pöytäkirja](#) hyväksyttiin edellä mainituin muutoksin.

3 EU-tietosuoja-asetus

Axiell Finland: Versiopäivitysten tekemisessä ollut kiire, kirjastoille on tarjottu koulutuswebinaareja tietosuoja-asetuksesta, joiden avulla toivottiin muutoksesta johtuvien huolien lievenevän.

Mikro-Väylä: Tietosuojailmoitus lähetettiin asiakkaille kolme päivää ennen asetuksen voimaantuloa, lisäksi asiakkaita on kehoitettu uusimaan taustapalvelutunnukset. Mikro-Väylä on uusinnut joitain tunnuksia, mutta kaiken kaikkiaan pyyntöjä on tullut hyvin vähän. Mikro-Väylältä toivotaan asiakasorganisaatioiden palomuurien olevan ajan tasalla, sillä salatut yhteydet ovat asiakasorganisaatioiden vastuulla.

Open Library Solutions: Henkilötunnuksella ja ajokortilla tunnistautumisesta on tullut kysymyksiä, mutta muuten yhteydenottoja on tullut melko vähän.

HelMet: Kirjastot ovat saaneet ohjeistusta neljältä eri suunnalta. Koko HelMet-kirjastoverkolle on järjestetty koulutusta, lisäksi kirjastojärjestelmän tarjoaja Innovate on järjestänyt webinaareja muutoksista. Rekisteriseloste on uusittu kaikissa HelMet-kirjastoverkkoon kuuluvassa kaupungissa. Asiasta on tiedotettu asiakkaille HelMetin verkkosivuilla. Sopimuspuolella on vielä joitain asioita kesken, kaupungin juristia on tarkoitus konsultoida.

Aleph/Melinda: Rajapintoja on korjattu henkilöiden elinvuosien näkymisen osalta, järjestelmään pääsyä on rajattu REST-rajapintaan niin testi- kuin tuotantopuolellakin.

Voyager: Tietoturvakysymyksiä on tarkastettu ohjelmisto- ja palvelinpuolella. DPA-sopimuksia on laadittu muiden toimijoiden (Ex Libris, CSC, Kansalliskirjasto ja asiakasorganisaatiot) kanssa.

Toistaiseksi ei ole tiedossa yhtään tapausta, jossa kirjastolta oltaisiin kysytty mitä tietoja henkilöstä on kerätty.

4 ISO-standardin mukaisen kaukolainajärjestelmäprototyypin esittely (Tomas Högvåg, Open Library Solutions)

Tomas Högvågin esitys: [Katve_ILL_2018_SO.pdf](#)

Kaukolainajärjestelmän prototyyppiä tehtiin Rajaton kirjasto -hankkeessa Abilitan, Vaasan kaupunginkirjaston ja Fredrika-kirjastojen välillä. Prototyypin tavoitteena oli luoda malli sähköiselle kaukolainaukselle ja perustaa Vaasan kaupunginkirjaston ja Pohjanmaalla toimivan Fredrika-kirjastojen kesken kirjastorinki.

Prototyypin oli tarkoitus toimia kahden eri kirjastojärjestelmän välillä, sillä Fredrika-kirjastoilla oli hankkeen aikana käytössä Abilitan Gemini-kirjastojärjestelmä ja Saga-verkkokirjasto, kun taas Vaasassa käytetään Mikromarc-järjestelmää Saga-verkkokirjaston kanssa.

Kaukolainajärjestelmän prototyypissä asiakkaan tilaus ei siirry suoraan toiseen kirjastoon, vaan lähettävä kirjasto tarkistaa sen ensin (onko kirjaa omassa kirjastossa jne.) ja lähettää pyynnön sen jälkeen ILL-standardin mukaisesti toiselle kirjastolle.

Vuonna 2014 julkaistu ja 2017 päivitetty ISO 18626 -standardi on kevyempi ja modernimpi kuin nykyinen vallitseva kaukopalvelustandardi ISO ILL. Uusi standardi on web service -pohjainen, lisätietoa: <http://illtransactions.org/>.

Aiemmassa standardissa kaukopalvelu on ollut puhtaasti kirjastojen välinen tapahtuma, mutta uuden standardin mukaisessa kaukopalvelussa asiakas voi lähettää pyynnön suoraan sähköisesti omalle kirjastolleen.

Prototyypissä on tarkasteltu viittä eri käyttötapaa, joista Tomas Högväg esitteli yleisintä kaukolainatapahtumaa, jossa asiakas tekee pyynnön, kirjasto tekee kaukolainan ja laina-ajan jälkeen kirja palautetaan tavallisesti.

Koska prototyyppi tehtiin Abilitan Gemini-järjestelmää varten sitä ei otettane käyttöön, sillä yritysoston myötä kaikki Fredrika-kirjastot päivitetään käyttämään Mikromarc-järjestelmää. Kansalliskirjastolla voisi kuitenkin olla kiinnostusta tämän tyyppiseen ratkaisuun tutkimiseen, jotta esim. Varastokirjasto-lainaukset onnistuisivat edelleen Linnea2-konsortion purkautumisen ja yhteisestä Voyager-järjestelmästä luopumisen jälkeenkin. Kansalliskirjastossa ollaan myös pohdittu voisiko Finna-järjestelmän kautta tehdä kaukolainapyyntöjä.

Yleisissä kirjastoissa kaukolainaus on melko vähäistä ja siihen käytetty, alun perin Oulun yliopiston kirjastolle kehitetty kaukopalvelutilausten hallintajärjestelmä WebKake on täyttännyt tehtävänsä kiitettävästi. WebKake toimii kirjanpitojärjestelmänä kirjastoille kaukolainojen seurannassa. Tällä hetkellä ei ole tiedossa erityisiä suunnitelmia kaukolainajärjestelmän muuttamisesta.

Asiasta keskustellessa esiin nousivat mm. prototyypin tietoturvallisuus sekä OCLC:n suunnitelma tehdä open source -versio ISO-standardin mukaisesta kaukolainajärjestelmästä.

5 Järjestelmäkatsaukset

5.1. Voyager/Koha (Ari Ahlqvist)

EU:n tietosuoja-asetuksen voimaan tulon myötä järjestelmän tietoturvaa on tarkastettu. DPA-sopimuksia (Data Processing Agreement) on laadittu järjestelmään liittyvien toimijoiden (Ex Libris, CSC, Kansalliskirjasto, Voyager-kirjastot) välille.

Linnea2-konsortion puolella päästy on sopimukseen siitä, miten konsortio lakkaa olemasta – tämä mainittiin jo edeltävässä kokouksessa. Järjestelmänhankinta on jakautunut kahteen osaan, avoimen lähdekoodin Koha-järjestelmän käyttöönottajiin ja kaupalliseen pilvipalvelu-järjestelmän kilpailutukseen osallistuviin kirjastoihin. Pilvipalvelu-järjestelmän kilpailutus alkanee ensi syksynä. Koha-järjestelmässä on tällä hetkellä 16 kirjastoa mukana, ennen kaikkea kyse on käyttöönottoprojektista. Nykyisen aikataulun mukainen käyttöönotto on Koha-ryhmässä valmis vuoden 2019 lopussa.

Hämeenlinnan amk:n kirjasto ja Jyväskylän yliopiston kirjasto toimivat Koha-pilotteina, Hämeenlinna siirtyy Kohaan tämän vuoden lokakuussa ja Jyväskylä joulukuussa.

Kohassa pohjana on Koha-Suomen versio, johon on tehty muutama lisäys Voyagerissa käytössä olevien toimintojen pohjalta. Esimerkiksi tietueiden rakenteeseen on lisätty varastotietue bib-tietueen ja nide-tietueen väliin. Vielä ei ole päätetty kuka toimii ylläpito-organisaationa, mutta luultavaa on, että tällaista tarvitaan pienemmille organisaatioille. On myös todennäköistä, että Kansalliskirjasto ottaa käyttöön oman kirjastokortin, sillä Helsingin yliopiston kirjasto on mukana maksullisen järjestelmän kilpailutusryhmässä.

Lisätietoja projektin kehityssivustolla Kansalliskirjaston kiwissä: <https://www.kiwi.fi/display/KK/Kirjastojen+Koha-projektin+etusivu>.

5.2 Aleph/Melinda (Aatu Nykänen)

Melindan OPAC:in ulkoasu on päivitetty modernimmaksi uuden logon lanseerauksen yhteydessä ja Aleph-järjestelmän versionvaihto tehtiin toukokuussa. Melindassa käytettävä järjestelmä tulee ainakin toistaiseksi olemaan Aleph, vaikka Koha korvaa Voyager-järjestelmät.

Voyageria käyttänyt Arto-viitetietokanta siirtyy Melindaan, niitä ei siirretä Kohaan. Artossa ainoastaan tiedon tallennuspiste muuttuu, sillä artikkelien kuvailua on tehty pääsääntöisesti verkkolomakkeella.

5.3 Axiell Finland (Anu Tarvainen)

Aurora 7.0 -versio on otettu käyttöön Kuopion kaupunginkirjastossa, samalla otettiin käyttöön kokoelman kellutus ja uusittiin kokoelmahallinnan tilastointia. Tilastoinnissa tarjotaan enemmän automatisoituja tietoja, joista voi katsoa onko kirjaston aineisto esim. keskiarvon ylä- tai alapuolella käyttötilastoissa.

Lahden ympäristökirjastot ovat ottaneet Auran käyttöön, näin ollen lähes kaikki Origo-kirjastot on päivitetty Auran käyttäjiksi. Pallaspro-kirjastoja järjestelmää ei ole enää käytössä missään. Origojen konvertointi on nykyään helpompaa kuin aluksi, koska niitä on viime aikoina tehty paljon.

Mobiilikirjaston käyttöä on pilotoitu Keravan kaupunginkirjastossa onnistuneesti. Sama palvelu on tarjolla myös muille Aurora-kirjastoille. Palvelu on kehitetty yhdessä Enisofin ja Auran kanssa ja sen toiminta on verkkokirjastoriippumatonta.

5.4 Mikro-Väylä (Miika Vacker)

Mikro-Väylällä kehitetään robotiikkaa Helsingin Keskustakirjasto Oodiin, mutta asiasta ei vielä voi kertoa tämän tarkemmin. Helsingin kaupungille on kehitetty mobiilisovellus, joka toimii myös Android-järjestelmässä. Helsinki-sovelluksessa voi yhdistää kirjastokortin mobiilisovellukseen, joka käyttää puhelimen NFC-sirua apuna. Osin tähän liittyen Mikro-Väylän automaattien viivakoodilukijat on vaihdettu kamerapohjaisiin, jotta ne tunnistavat viivakoodin myös puhelimen näytöltä. NFC-sirukortin käyttöönotto olisi toivottava myös Kansalliskirjastossa, jos oma kirjastokortti otetaan käyttöön.

5.5 Open Library Solutions Finland (Tomas Högväg)

Paraisilla ja Kemiön saarella toimivat Blanka-kirjastot on konvertoitu Geminiä Mikromarciin. Blankassa otettiin myös Finna-verkkokirjasto käyttöön kokouspäivänä.

Mikromarc on päivitetty uusimpaan versioon. Seuraava versio 6.80 julkaistaan syksyllä ja samalla päivitetään Saga-verkkokirjasto.

5.6 HelMet (Susanna Aakko)

Encore-versio on päivitetty, uusi Sierra-versio tulossa kesäkuun toisella viikolla. Uudessa versiossa voisi ottaa automaattiset uusinnat käyttöön, mutta asiaa mietitään vielä HelMetissä. Ajatuksena on, että lainat uusittaisiin pari kertaa automaattisesti, jonka jälkeen lainaaja voisi itse uusia lainat vielä muutaman kerran.

Helsinki on päättänyt kellutus- ja logistiikkajärjestelmän hankinnasta, tehtävään on valittu tanskalainen IMMS-järjestelmä. Käyttöönotto on suunniteltu 2019 kesäksi, projekti alkaa tänä vuonna kesälomien jälkeen. Aiemmin järjestelmä on integroitu tanskalaiseen Cicero-järjestelmään ja nyt se integroidaan Sierraan. HelMetissä on IMMS-järjestelmän käyttöönoton jälkeen ns. kolmiportainen kellutus, jossa Kauniainen ei kelluta aineistoaan, Vantaa ja Espoo kelluttavat keskenään Sierrassa olevalla järjestelmällä (aineisto jää palautuspaikkaan ja siirretään vain jos on tarvetta) ja Helsinki aloittaa kellutuksen uudella järjestelmällä, jossa on aineistojen kulkua voi seurata älykkäämmin. Tiedote IMMS-järjestelmän käyttöönotosta Helsingin kaupunginkirjastossa: <http://www.hel.fi/uutiset/fi/kulttuurin-ja-vapaa-ajan-toimiala/logistiikka-ja-kellutus>.

Mobiilituotteista: Espoossa on käytössä mobiililaitteella toimiva hyllyvarausten seurantajärjestelmä, joka on henkilökunnan käyttöön tarkoitettu hakulistan tyylinen ohjelma, josta voi ruksia löydetty kirjat pois. Ohjelma toimii vain yhteen suuntaan, joten kirjat pitää vielä palauttaa asiakaspalvelussa, jotta varaukset aktivoituvat.

6 Muut asiat

Muita asioita ei ehdotettu käsiteltäväksi.

8 Seuraavan kokouksen ajankohdan sopiminen

Seuraava kokous järjestetään **tiistaina 9.10.2018 kello 14.00-16.00** Fabianian kokoushuoneessa (Yliopistonkatu 1, 2. kerros).

9 Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen kello 15.34.